

KOMENTÁR k ročnému výkazu o ochrane pamiatkového fondu za rok 2010

Významnou súčasťou nášho kultúrneho dedičstva je pamiatkový fond, ktorý tvoria hnutelné a nehnuteľné národné kultúrne pamiatky (ďalej len „kultúrne pamiatky“), pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu podľa § 22 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane pamiatkového fondu“). Špecializovanými orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu sú Pamiatkový úrad Slovenskej republiky a krajské pamiatkové úrady.

Výkaz bol zostručnený na tri moduly a predmetom zisťovania sú všetky verejné zdroje financovania obnovy kultúrnych pamiatok, nielen štátny rozpočet ako v predchádzajúcich obdobiach.

Prvý modul ročného výkazu KULT 1 – 01 obsahuje údaje o Pamiatkovom úrade SR, ktorý vykonáva v druhom stupni štátnu správu s celoslovenskou pôsobnosťou v rozsahu zákona o ochrane pamiatkového fondu a údaje o krajských pamiatkových úradoch (ďalej len „KPÚ“). KPÚ je v prvom stupni príslušným správny orgánom, ktorý rozhoduje o právach a povinnostiach právnických a fyzických osôb na úseku ochrany pamiatkového fondu v rozsahu zákona o ochrane pamiatkového fondu v územnom obvode príslušného kraja.

Organizačná štruktúra Pamiatkového úradu SR a jeho predchodcu sa značne zmenila pod vplyvom reforiem štátnej správy. Menili sa počty pracovísk, názvoslovie, kompetencie a predovšetkým legislatíva. V roku 2006 sa stav stabilizoval na úrovni 8 KPÚ v Banskej Bystrici, Bratislave, Košiciach, Nitre, Prešove, Trenčíne, Trnave a Žiline a ďalších 12 pracovísk v mestách: Banská Štiavnica, Kremnica, Komárno, Levoča, Lučenec, Martin, Poprad, Prievidza, Rožňava, Ružomberok, Topoľčany a Spišská Nová Ves so sídlom v Levoči. V štruktúre Pamiatkového úradu SR sú aj dva oblastné reštaurátorské ateliéry – Bratislava a Levoča.

Druhý modul obsahuje údaje o kultúrnych pamiatkach, údaje o počte pamiatkových území a údaje o archeologických nálezoch a náleziskách. Ďalej obsahuje údaje o počte pamiatkových území zapísaných v Zozname svetového dedičstva.

Kultúrne pamiatky sú nehnuteľné a hnutelné veci pamiatkovej hodnoty, ktoré sú z dôvodu ochrany vyhlásené za kultúrne pamiatky. Základnou jednotkou je kultúrna pamiatka, ktorá evidenčne pozostáva z jedného alebo viacerých nehnuteľných pamiatkových objektov alebo hnutelných pamiatkových predmetov. Územia hodnotných historických sídiel, ktoré vykazujú významné pamiatkové hodnoty, sa chránia ako pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny. Pamiatky a územia s univerzálnymi kultúrnymi hodnotami svetového významu sa zapisujú do Zoznamu svetového dedičstva (v roku 2008 pribudli drevené kostolíky, o zápise rozhoduje Výbor svetového dedičstva UNESCO na základe návrhov členských štátov).

Tretí modul štatistického výkazu obsahuje údaje o finančných prostriedkoch vynaložených z verejných zdrojov na obnovu kultúrnych pamiatok. Z hľadiska majetkovoprávných vzťahov môžu byť kultúrne pamiatky vo všetkých formách vlastníctva. Vlastník kultúrnej pamiatky je povinný na vlastný náklad starať sa o jej zachovanie, pričom mu môže Ministerstvo kultúry SR alebo obec poskytnúť príspevok na náklady spojené so zachovaním alebo obnovou kultúrnej pamiatky. Pokiaľ je kultúrna pamiatka majetkom štátu, má povinnosť starať sa o ňu jej správca. Zisťujú sa údaje vynaložené na obnovu kultúrnych pamiatok z verejných prostriedkov.

V roku 2011 odpovedali všetky oslovené spravodajské jednotky. Náklady obcí vynaložené na obnovu národných kultúrnych pamiatok sú z dôvodu racionalizácie preberané zo štatistického výkazu KULT 3 – 01, prostredníctvom ktorého sú zisťované.

Štatistický výkaz KULT 1 – 01 neobsahuje žiadne dôverné údaje, ktoré sú predmetom ochrany podľa zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike.